

De vrouw was geblinddoekt en aan een boom gebonden. (Blz. 39.)

Jonet Alexander werd met drie kinderen uit zijn kelder gehaald en door de soldaten naar den zolder gestuurd. Daar moest hij op de beenen van twee zijner zonen gaan liggen en de woestaards staken hem dood met hun bajonet. Dan doorstaken ze op dezelfde wijze zijn zoon Joseph. De vrouw had het geschrei gehoord en kwam naar boven met haar kind van zes maanden op den arm.

De ellendelingen grepen haar bij de haren en trokken ze zoo de trap af. Ze sloegen en traptten haar, en ontrukten haar het kind. Een officier hield het wicht tegen de punt van een bajonet, en zei, dat hij het 't hoofd ging afsnijden. De vrouw werd naar buiten gejaagd. Ze hoorde boven haar zoon Joseph, die nog niet dood was, kreunen. Ze smeekte om genade voor haar kinderen, maar de schurken staken de trap in brand. De tweede zoon, 10 jaar oud, kon zich nog door de vlammen redden. De vrouw vond haar kindje in een gracht terug.

Zoo vertelde Berthe... Al die bijzonderheden waren nu bekend. Vier-en-twintig burgers van Farciennes waren omgekomen, waarvan zeventien moedwillig vermoord ; 143 huizen had men in brand gestoken en 60 verwoest en geplunderd. Te Aiseau brachten de Duitschers zeven inwoners om en brandden ze 116 woningen af. Te Pironchamps doodden ze in een huis met de bajonet drie volwassenen en een meisje van 15 jaar. De veldwachter haalde de lijken ; dat van het kind lag in het puin van het verbrand huis en was geheel verkoold. Alleen het hoofd, de borst en een arm waren nog over... Alles lag onder een vunzende matras, en 't was door de haren, die er van onder kwamen, dat de man deze overblijfselen ontdekte. Bij de andere slachtoffers was het hoofd met de bajonet doorstoken.

— En dat alles is onweerlegbaar vastgesteld, verzekerde Berthe.

Te Roselies was de pastoor neergeschoten, ten aanschouwe van officieren, die intusschen aan een tafel zaten te drinken.

Maar het wreedst was het te Tamines : daar waren 383 burgers vermoord.

Gabrielle luisterde zwijgend naar dit verslag. En ze dacht aan de meisjes die te Brussel in de kroegen met de Duitschers dansten...

— Berthe, zei ze dan, onderwege had ik een gedacht... Ik weet niet, of er wat van zal komen... maar misschien zal ik mijn land later dienen... door bespiedster te zijn.

Berthe keek haar vriendin verbaasd aan.

— Bespiedster... hoe bedoelt ge? vroeg ze.

En Gabrielle lichtte haar woorden toe en betoogde, hoe ook meisjes hun land dienen konden.

Ze herinnerde aan Jules, die zelfs zijn leven wilde offeren ; ze vertelde van haar verloofde, hoe ze hem naar het leger terug brengen zou.

— Wij hebben dus een beminde, die voor België strijdt en zoudt gij het niet heerlijk vinden, dat wij het ook konden doen ? vroeg ze.

En dan drukte ze de hoop uit, naderhand op Berthe's hulp te mogen rekenen, moest ze haar plan ten uitvoer kunnen brengen.

— Ja, antwoordde haar vriendin, ik zou u steunen. Ik heb over dat alles zoo niet nagedacht als gij... en gij zijt ook veel verstandiger dan ik, maar nu voel ik, dat gij gelijk hebt.

Dien nacht waakte Gabrielle met Berthe bij de kranke. Mevrouw Lemaire had weer een aanval van koorts. Ze richtte zich op in haar bed, spalkte de oogen wijd open, en riep : « Daar zijn ze... de Duitschers... O, mijn God, zij sleuren mijn man mee, en alle huizen staan in brand. »

Ze maakte heftige gebaren, weende, gilde, wilde van haar leger opstaan, en de beide meisjes riepen Lemaire om met hun drieën de vrouw te bedwingen en te verhinderen dat ze haar sponde en zelfs het huis ontvluchten zou. Afgemat viel de arme zieke eindelijk weer in de kussens terug. En dan lag ze stil te kreunen.

— O, die tooneelen hebben we al dikwijls gehad, vertelde Berthe. Wat moet er in moeders hart omgaan ? Zij kan zich van haar angst niet ontdoen. Zeker lijdt ze veel, en wij kunnen haar niet helpen...

Gabrielle bleef twee dagen... Ze zag, dat het met mevrouw Lemaire op 't einde liep en ze wilde haar vriendin in die droevige uren bijstaan. En den avond van den tweeden dag viel de kranke in bezwijming en dien nacht stierf ze stillekens weg...

Ja, ook zij was een slachtoffer der Duitsche barbaarschheid...

Gabrielle moest naar Brussel terug. Ze kon de begrafenis niet afwachten. Ze nam innig afscheid van haar vriendin. In haar hart was de drang om haar land te dienen nog sterker geworden. Weinigen voelden als zij het vreeselijk onrecht België aangedaan.

VII.

Gabrielle Petit veranderde te Charleroi van plan. Plots had ze begeerte een familielid op te zoeken te Ath, de plaats, waar ze immers gewoond had.

Het spoorwegverkeer lag nog stil, tenminste voor de burgers, maar met trams kon ze heele afstanden meerijden, en aldus bereikte ze tegen den avond toch Bergen.

Hier zag Gabrielle een drukke beweging van troepen. Vermoeide

Duitsche soldaten lagen tegen de huizen en velen sliepen op de steenen. Stof bedekte de uniform. Anderen zaten te babbelen of verdrongen zich in herbergen.

Ze kwamen terug van Maubeuge, waar versche afdeelingen hen afgelost hadden.

Maubeuge werd belegerd immers...

Het meisje zag op de markt, dicht bij het sierlijk raadhuis, getuigenis van onze oude vrijheidsmin, en waar nu gijzelaars opgesloten waren, een bende burgers, met schoppen bewapend.

Twee vrouwen spraken met verachting over hen.

— Wat gaan ze doen? vroeg Gabrielle, want ze ontstelde eensklaps bij een gedachte, welke haar bestormde. Toch niet voor den vijand werken, zeker?

— Ja, de vijand heeft ze gehuurd en die kerels hebben 't aanbod aanvaard... Ze trekken straks op naar Maubeuge om dooden te begraven.

— Vrijwillig?

— Ja... voor loon... voor eenige marken daags.

Gabrielle werd plots bedroefd... De wonden van 't landje waren zoo pas geslagen en bloedden nog hevig... En die mannen voelden dat niet. Hoor, ze spraken luid en lachten en schertsten, en keken uitdagend

en spottend naar burgers, welke met den blik hun houding afkeurden.

Een riep zelfs, dat de Duitschers nu toch meester waren en 't zouden blijven en 't hem al gelijk was, als hij maar geld verdiende.

— Hoe laag, o, hoe laag en laf ! mompelde Gabrielle.

Ze staarde den kerel aan en zei dan :

— Ge zijt jong en sterk genoeg om soldaat te zijn !

— Bravo ! riepen eenige burgers.

— Mijn vaderland zit in mijn zak, schreeuwde de man terug. En gij hebt mij geen lessen te geven.

Hij balde de vuist.

— Ja, met een meisje zoudt ge wel durven vechten, hernam Gabrielle, maar als ge zoo moedig zijt, dan kunt ge dat anders toonen !

Zij wendde zich af. Ze kon die groep niet bezien. Ze leed er waarlijk onder, dat nu reeds landgenooten zoo weinig hart toonden...

Die mannen gingen dus naar Maubeuge, maar om den vijand te helpen, om dooden te begraven, dus het werk te doen van Duitsche soldaten, welke intusschen den strijd konden voortzetten.

En dat om een paar marken... om het geld van den vijand.

Ja, zij gingen naar Maubeuge... En Gabrielle besloot zich er insgelijks heen te begeven.

Waarom ? Het plan, waarover ze reeds met Berthe had gesproken, kwam weer bij haar op. Den vijand afloeren... hem bespieden. 't Eigen leger steunen in den rug...

Ze wist, haar tocht kon nu misschien geen uitslagen opleveren... ze had geen instructies, ze tastte in den blinde... Maar ze kon zich oefenen... En 't was een drang van haar ziel, al was het dan maar voor haar eigen gevoel, den vijand afbreuk te doen, waar sterkeren als zij, jongelingen en mannen, ginder den gehaten vreemdeling hielpen.

Gabrielle overnachtte in een klein hotel. Bergen was ook nog vervuld van de terreur... In de omgeving en de voorsteden waren de Duitschers insgelijks gruwelijk opgetreden en daar betreurde men gedoode burgers, evenals in 't land van Charleroi, en zag men puin van huizen.

En nog te minder begreep het meisje dan, hoe een groep inwoners er in toestemmen kon den vijand te helpen.

Den volgenden morgen, reeds vroeg, ging ze op weg. Het wemelde van auto's, wagens, soldaten, vluchtelingen. De lucht zinderde van het kanongebulder. Gewonden kwamen van Maubeuge af, Duitschers, maar ook Franschen, en ontroerd zag het meisje de bebloede uniformen der bondgenooten.

Het was drie uur gaans tot de grens... en overal, ja overal, hoorde

Gabrielle, als ze in de dorpen even rustte, dezelfde verhalen van wreedheid, en zag ze de waarheid daarvan in ruïnen.

Over de vesting zelf sprak men zeer verschillend. Sommigen hielden vol, dat Maubeuge het wel tien jaar uit zou houden en de Duitschers geen stap vorderden ; anderen beweerden, dat er reeds fortten bezweken waren.

Naarmate ze de plaats naderde, werd het woeliger. Eindelijk riedden burgers haar aan zich niet verder te wagen. Vooreerst werd het gevaarlijk vanwege de vallende projektielen en dan ook toonden de Duitschers zich zeer wantrouwend.

— Gij zijt hier bij het Duitsch hoofdkwartier, vertelde men haar... Generaal von Zwehl heet de opperbaas. Hij zit met zijn officieren op een hoeve te Vent-de-Bise...

Vluchtelingen vertelden, dat Boussoit en Requinies in brand stonden en burgers in de vlammen waren omgekomen. De Franschen hadden bij Elesmes hardnekkig gestreden, maar hadden moeten wijken en 't fort Boussoit was door den vijand genomen.

Gabrielle hoorde al dit nieuws... O, hoe gemakkelijk kon men inlichtingen winnen. Er moest daartoe toch een georganiseerde dienst zijn.

Nog mijmerde ze daarover in de herberg, waar ze wat gegeten had, toen Deutsche soldaten met een vrouw voorbij kwamen.

Ruw stootten ze haar voort ; de ongelukkige weende luid, en smeekte om genade.

— Ze zeggen dat zij gespionneerd heeft, vertelden de menschen elkaar.

Gabrielle ontstelde even. Zou er dan reeds een dienst zijn ? Maar dat moest wel...

Een uur later kwamen er Duitschers in de herberg. Iemand vroeg hun naar de vrouw.

— Kaput ! klonk het.

Gabrielle hoorde het ruwe woord en luisterde aandachtiger.

Een der soldaten maakte een gebaar van schieten. Hij kende wat Fransch en vervolgde :

— Spion... zij had in haar kelder een telefoon met Maubeuge verbonden en gaf inlichtingen (1). Wij hebben haar verrast... En daarom kaput.

(1) Onder deze beschuldiging werd de ongelukkige inderdaad gefusilleerd.

Hij had de terechtstelling gezien, ginds bij de boerderij, waar generaal von Zwehl met zijn staf zat... De vrouw was geblinddoekt en aan een boom gebonden geworden. Twaalf soldaten gingen voor haar staan ; zes in de eerste rij knielden, zes in de tweede stonden recht. Een officier hief zijn degen op, liet dien dan zakken... en de schoten klonken... De vrouw had twaalf kogels in haar lichaam.

— Dadelijk kaput ! verzekerde de soldaat. En zoo alle spionnen !

Overmoedig keek hij om zich heen. Zijn makkers knikten toestemmend. Ze voelden, dat hun verhaal indruk maakte, en hoe kon 't anders ? 't Was toch een afschuwelijke moord, dien ze beschreven, al noemde men zulks militair een vonnis en een terechtstelling.

— Een put gemaakt... de vrouw er in ! zoo sloot de soldaat zijn beschrijving. En fini !... Opgepast... wij Duitschers zijn streng... De civielen moeten braaf zijn. Gij zijt nu Duitsch... en voor altijd. Morgen hebben wij Maubeuge... en de volgende week Parijs... Onze troepen zijn er al tegen...

Men wist dat de voortrukkende Duitsche legers Maubeuge in hun rug hadden laten liggen.

Gabrielle verwijderde zich ; ze kon die kerels zoo niet hooren bluffen. En, groote hemel, zouden ze gelijk hebben ? Moest Maubeuge vallen ? Ging de vijand Parijs bereiken ? Zijn eindelooze legers met al hun geschut en voorraadwagens, trokken toch maar steeds dieper Frankrijk in.

Maar 't meest dacht ze aan de vermoorde vrouw, de gefusilleerde. En ze bad voor de ziel dier onbekende. En tusschen de vrome woorden woelden haar gepeinzen door.

Vreemd, dat ze over hetzelfde werk nagedacht had, ja, er feitelijk voor naar Maubeuge gekomen was, als om zich te oefenen. Ze wilde zich naar Ath begeven en ze stond hier bij de belegerde veste... Was het dan een roeping, welke haar dreef, een voorbereiding tot een latere, grootsche taak voor haar verraderlijk besprongen landje ? Was het een leerschool ?

Maar ze had nu gehoord hoe gevaarlijk die taak kon zijn... Een aanhouding... een kort vonnis... de kogel... het graf. Zoo was het met die vrouw gegaan !

Spionage werd met den dood gestraft. Die soldaat had het brutaal gezegd en met zijn verhaal toegelicht.

Gevaar... Zou ze daarvoor terugdeinzen, als men haar voor die taak opriep ? Ze was jong en beminde het leven. Ze had nog weinig

vreugde gekend, maar nu bezat ze een verloofde, zag ze een blijde toekomst... Een blijde toekomst... Ja, als België bevrijd was.

Zou ze terugdeinzen voor het gevaar, gesteld dat het op haar weg lag bespiedingswerk te doen?

— Neen, neen! zei Gabrielle half luid. Een soldaat kan sneuvelen... Deinst hij daarom voor zijn plicht terug? En als ik straks mijn verloofde terug breng naar het leger, weet ik dan niet dat de dood ons scheiden kan? En is Jules, de verloofde van Berthe, voor het gevaar geweken? Rekende hij niet met die mogelijkheid, toen hij mij zijn boodschap voor Berthe gaf? Die vrouw offerde haar leven voor haar land. Vrouwen en meisjes moeten eveneens hun plicht doen...

Zoo mijmerde Gabrielle in den hof der herberg, waar ze nachtverblijf had besteld... De avond viel... en ginds zat de hemel weer vol laaienden brandgloed. De kanonnen brulden. Maubeuge antwoordde. In die hel offerden zoovele mannen hun leven!

— Ook wij moeten voor België strijden! sprak Gabrielle bij zich zelve en die woorden welden diep uit haar hart...

Gabrielle sliep dien nacht weinig. De ramen rinkelden van het oorlogsgeweld. Soldaten schreeuwden en tierden, auto's stormden voorbij...

Zoo werd het 7 September. Gabrielle besloot nog een dag te blijven. 't Was of ze niet heen kon gaan, of ze waarlijk een leerschool doormaakte.

't Werd echter een treurige dag... Maubeuge gaf zich over...

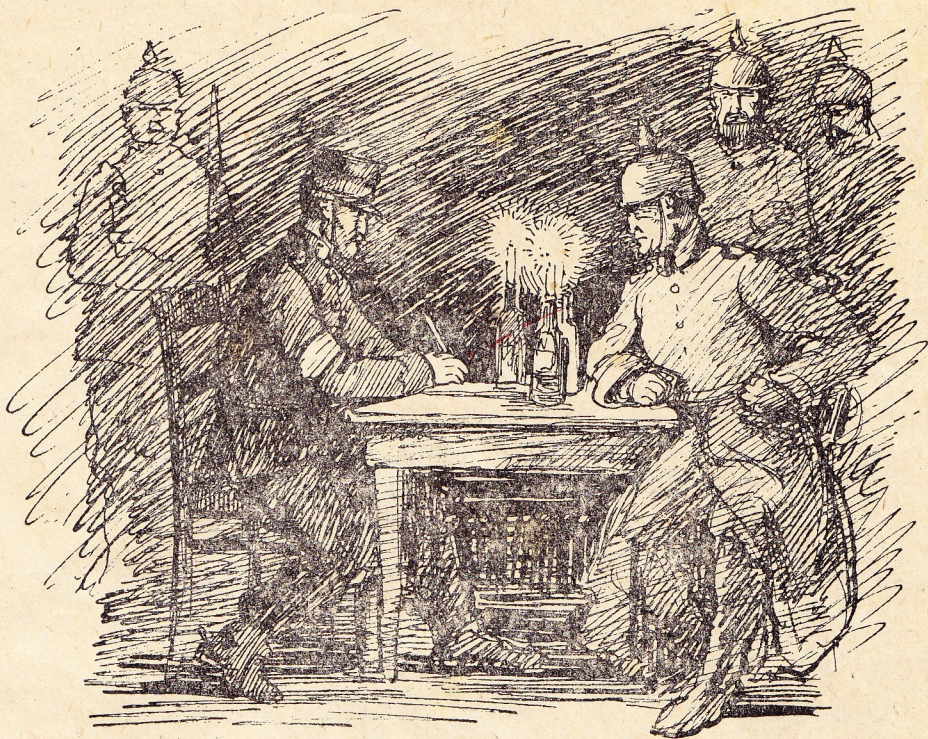
Kort na den middag kwam een Fransch officier bij generaal von Zwehl, op de boerderij van Vent-de-Bise. Hij was gezonden door Fournier, gouverneur van Maubeuge, om een wapenstilstand van 24 uur te verzoeken, teneinde de dooden te begraven en over de overgave te spreken.

Von Zwehl weigerde. Als Maubeuge zich overgeven wilde, was zoo'n lange wapenstilstand niet noodig, antwoordde de Duitscher, in 't gevoel van zijn overmacht.

De officier vertrok weer; de kanonnen huilden voort. De avond zonk neer, maar de maan rees en wierp haar zilveren licht over het arme land. De parlementair keerde terug en bij het licht van eenige in wijnflesschen gestoken kaarsen, teekende hij het stuk der overgave...

En den volgenden namiddag zag ook Gabrielle Petit, evenals vele burgers, het garnizoen de arme veste uittrekken... als gevangenen...

De stroom vloeide aanhoudend... Men zag gewonden, steunend

op makkers of liggend op karren. Men zag kloeke kerels, die met wanhopige beweging, hun geweer op den stapel wierpen. Von Zwehl en prins Leopold van Pruisen stonden daar met hun schitterenden staf...

Gabrielle weende... 't Was een vreeselijke aanblik. Haar harte neep samen van smart...

Maar in haar gemoed rees nog sterker de drang om haar land te dienen... Ze dacht aan de gefusilleerde vrouw...

Het gevaar... de dood, niets zou ook haar weerhouden. Het meisje had haar leerschool doorloopen en ze was gestaald; miste ze de lichaamskracht van een man, haar ziel was sterk, haar wil onverzettelijk.

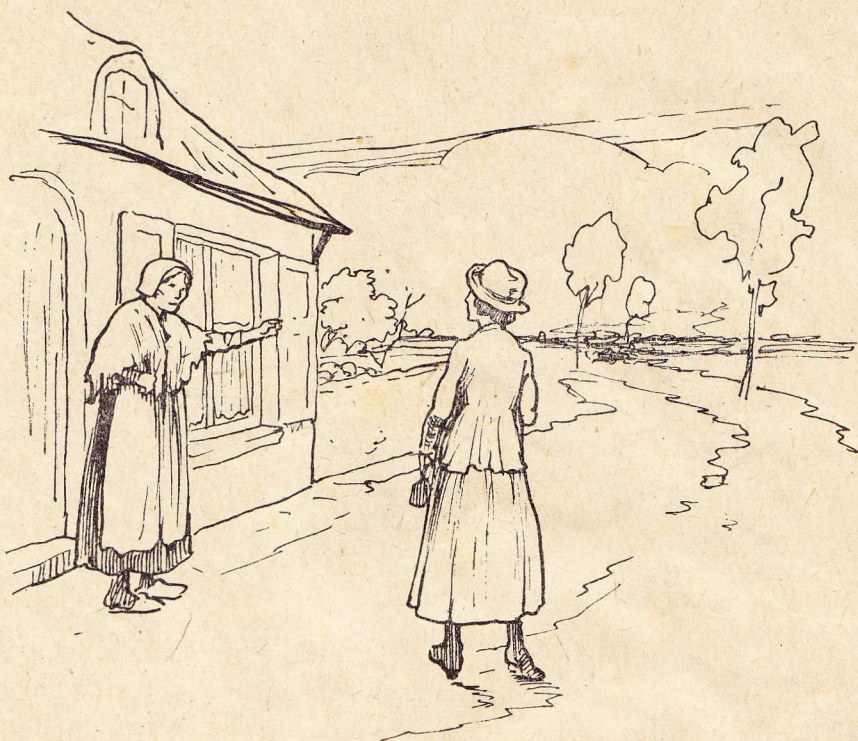
Ze snelde heen... De stroom uit de verte vloeide nog steeds voort. Gabrielle kon het schouwspel niet meer aanzien...

Nu zegevierde de Duitscher, maar het getij zou keeren. Recht kon niet verslagen worden.

— Terug naar Brussel! zei Gabrielle Petit vastberaden. En dan aan den arbeid, waar mijn weg mij voert, doch aan den arbeid voor mijn arm, lief land!

VIII.

Gabrielle Petit keerde naar Brussel terug. Niet ver van Hal zag ze in de verte een stofwolk.

— Meisje, kom wat binnen, er zijn er daar weer ! riep een moederke voor een hoefje. .

— Duitschers ?

— Ja, ja... eerst zoo'n wolk, dan paardenmannen en dan heel de bende... we kennen dat al. En 't is hier de groote baan naar Doornik... er passeert wat elken dag !

Gabrielle nam de uitnoodiging aan, temeer daar ze gaarne even wilde rusten.

't Duurde niet lang of een troep ruiters stootte voorbij. De hoeven sloegen 't vuur uit de steenen, de zon blonk op de wapens en de lansen, stof warrelde op.

— Er zijn er al wat doorgetrokken, al naar Frankrijk, vertelde het vrouwtje ; te paard, te voet, in auto's en wagens, en kanonnen dan... Ik wist waarlijk niet, dat er zoovele soldaten op de wereld waren. En peinzen, dat het al Duitschers zijn. Moeten de onzen daartegen vechten ?...

't Bleef nu weer stil op den weg. De Brabantsche golvende vlakke lag daar in 't verblindend zomerlicht. Rond groote, blanke hoeven wuifde de koelte in dicht geboomte, maar op de witte klimmende en dalende wegen brandde de zon.

— Ik ga weer voort, zei Gabrielle, want ik ben haastig om in Brussel te geraken.

— Maar 't spel begint straks nog maar, meiske. Die paarden zijn de voorwacht. Ik ken dat, geloof mij!

Maar Gabrielle was te ongeduldig om hier haar tijd te verliezen, en ondanks de waarschuwingen vervolgde ze haar reis.

En 't duurde niet lang, of ze ontmoette het leger... De weg werd er door geblokkeerd en Gabrielle week in een herberg, waar nog anderen het schouwspel aanstaarden.

't Was een deel van den grijzen stroom, die vanaf den Rijn, door België naar Frankrijk golfde.

Regiment na regiment trok voorbij : huzaren, kurassiers, infanterie, veldbatterijen en belegeringsgeschut door dertig paarden voortgetrokken, ambulancen met groote roode kruisen, die vonkten als donker bloed, genie-troepen, wielrijders, auto's, proviandwagens, lichte karren, sleepers met een reusachtige massa zijde, die een ballon bleek te zijn, wagens met balken, met riggels, met bootjes, met ijzeren platen... Krachtig schalde het lied van de « Wacht am Rhein », afgewisseld door vroolijke deuntjes of muziek.

Op een wagen was een volledige drukkerij in werking, en reeds deelde men een versch gazetje, « Deutsche Kriegszeitung », aan de troepen uit. Een soldaat wierp er een naar de burgers. Een man raapte het op en las : « Overgave van Maubeuge. 50.000 Franschen gevangen genomen. Ontzaglijke buit. Onze troepen bij Parijs ».

— Ze maken hun onnoozelaars weer wat leugens wijs, schimpde de burger. En zoo houden ze er den moed in.

Gabrielle wist wel beter, maar zweeg. Ze had den moed niet het nieuws te bevestigen, doch ze dacht aan het tooneel der overgave, en dan aan hetgeen ze te Bergen zag, waar de Duitschers met een militair concert hun overwinning vierden, terwijl vermoeide troepen, zwart als duivels van rook en stof, in de hoofdplaats der Borinage uitrusten kwamen.

— Maubeuge kan niet vallen, hoorde ze een uit het groepje zeggen.

Maar onder de voorbij marcheerende troepen steeg luid gejuich op. De stroom borrelde maar voort. Bij de burgers kwam een soldaat

met een tondeuse staan ; hij monsterde de soldaten en riep er nu en dan een, die een al te weligen haardos droeg. Snel schoor de knipmachine om den schedel en den hals... en de militair liep vlug in zijn rij terug.

Die mannen waren geen meester meer over hun lichaam ; dit behoorde den keizer, en men moest zorg dragen het goed te beschermen tegen ziekte en ongedierte.

Wielrijders met bossen draad keken de telefoon aan de boomen na. Op veldkeukens bereidde men het voedsel.

En Gabrielle dacht aan ons schamel leger, waar men van af den eersten dag aan alles gebrek had, aan zwaar geschut, machinegeweren, munitie, zoowel als aan slaapgelegenheid en voedsel. Men zond immers drommen vrijwilligers naar huis, omdat men hen niet uitrusten kon.

Maar wij werden door den oorlog verrast, er onbarmhartig ingesleurd, terwijl Duitschland dien reeds zoolang voorbereid had.

Het meisje werd moe van staan en droevig van het kijken. Ze wilde dien overmoed, die organisatie, die overmacht van den vijand niet langer zien ; ze zou in haar hart het geloof in het recht bewaren. Binnen zat ze neer. De waardin knoopte een gesprek met haar aan.

— Een mensch z'n harte breekt, zei de vrouw, als ge dat alles ziet. Ik heb ook een zoon bij 't leger, en moeten onze jongens daartegen vechten ? En dat gaat zoo elken dag voorbij... en op veel andere banen is het 't zelfde.

De namiddag neigde ten einde. En nog altijd bruiste de grauwe stroom voort. Eindelijk was het einde daar. Gabrielle besloot toch nog naar Halle te gaan en daar te overnachten.

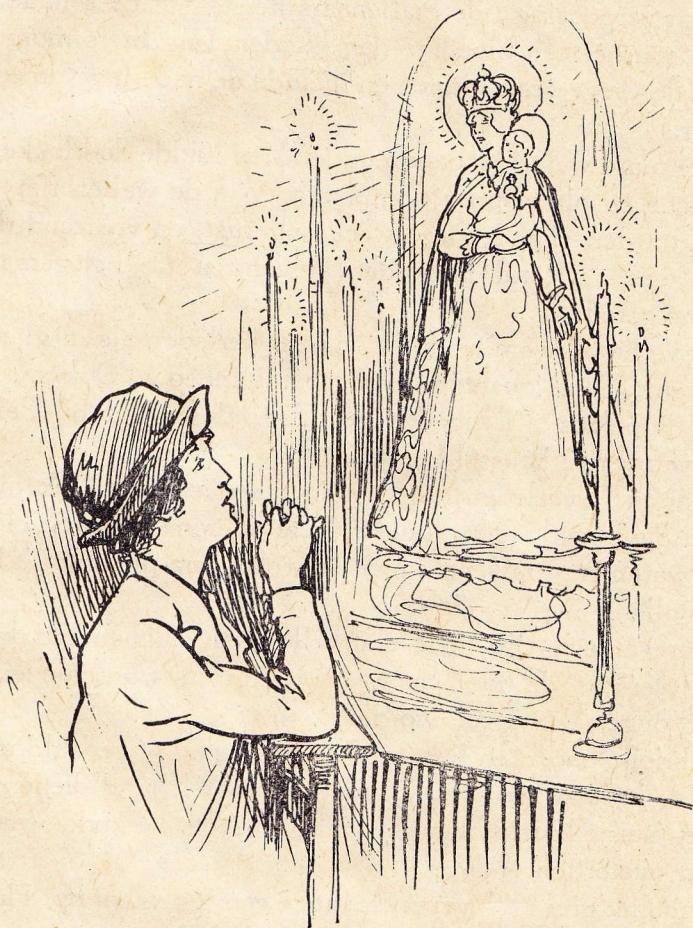
Vlug stapte ze den weg op, die nog vol sporen lag van het voorbijgetrokken leger. Aan den einder rees nog even de Leeuw van Waterloo op, die den hoogen heuvel bekroonde. Daar lag een oud slagveld... Men had er ook de macht van een tiran gebroken, na lange jaren van despotisme en verdrukking.

— En zoo zal 't nu eveneens gaan, mompelde Gabrielle. Hoogmoed komt voor den val. Recht is sterker dan geweld, al schijnt het eerst anders.

De klokke toren van Halle wenkte haar. Spoedig bereikte het meisje 't stadje. Ze zag de kerkdeur open staan. Vrouwen en meisjes gingen in en uit. Gabrielle trad insgelijks het bedehuis binnen. Na Maubeuge en het schouwspel van heden middag had ze behoefte aan bidden...

Vóór het beeld van Onze Lieve Vrouw van Halle brandden kaarsen... Velen, met bezwaard gemoed, zagen smeekend naar de Maagd

op, en dachten aan echtgenoot of zoon, broeder of verloofde in 't oorlogsgeweld en doodsgevaar. Hertogen van Boergondië, Karel V, Lodewijk XI van Frankrijk, Hendrik VIII van Engeland hadden het beeld geschenken gegeven, maar veel treffender was de nederige offerande van de eenvoudigen, die hier hun leed kwamen uitstorten en vertrouwen en berusting zochten.

Gabrielle bad ook... Onze Lieve Vrouw van Halle was er immers een uit oorlogstijden. Aan den ingang der kerk toonde men de kanonballen, volgens de legende in 1580, toen de vijand de veste beschoot door Jesus' moeder in haar voorschoot opgevangen.

Halle had zooveel oorlogsleed gekend. In Mei 1489 belegerde Filips van Cleef haar met 10.000 man en beschoot ze gedurende elf uur. Vier honderd zeventig steenen kanonballen vielen neer en richtten veel schade aan. In den muur was een bres, waardoor wel drie wagens

konden rijden. De toestand scheen hopeloos, maar de burgers wilden van geen overgave weten. Ze hadden allen gebiecht en waren gereed te sterven. De grijsaards en kinderen weken in de kerken, en wachtten daar ; de vrouwen en de priesters moesten de branden blusschen ; de jonge meisjes water koken, lood smelten, kalk warmen als laatste weermiddelen, om die van de muren op de belegeraars te werpen. De nacht bracht wat verpoozing ; de Hallenaars herstelden de schade. 's Anderendaags zou het een bloedige dag worden... Maar 's morgens snelde een bode de veege veste binnen en meldde de nadering van een machtig lpleger.

Deze mare wekte groote vreugde. Men luidde de klokken, roffelde trommen en blies op de trompetten. Van de wallen riep men spotwoorden tot den vijand. Deze week ongerust, en vreezend dat er plots bijstand was verleend geworden, vluchtten de belegeraars heen... Halle was gered.

Dat verhaal kwam nu uit 't somber verleden als in glanzend licht naar voren... Men zocht immers overal moed... Ook nu scheen de toestand hopeloos : Maubeuge gevallen, de vijand bij Parijs ! Luik, Namen veroverd ; Brussel bezet...

Maar in 't verleden moest men moed putten. Ook nu waren er mannen, die bereid waren hun leven te offeren gelijk die Hallenaars... Ook nu waren er vrouwen en meisjes welke hun plicht tot 't laatste zouden vervullen.

Daar zat een van hen, Gabrielle Petit... Niemand kende haar, niemand vermoedde hoe haar naam weldra in 't geschiedenisboek van ons land opgeteekend zou worden...

Gabrielle bad... In haar ziel was een sterkte gedaald en die wilde zij voeden in haar geloof... Gabrielle zou haar land dienen...

Het meisje knielde lang in Halle's grootsche kerk, waar zoo velen hun hart uitstortten.

Eindelijk ging ze heen en zocht ze een logement op. Halle was vol beweging van soldaten. Wagens en auto's reden weg en weer. Officieren, trotsch in hun wijden mantel gehuld, stapten door het stedeke, in volle bewustzijn van hun macht.

En de burgers vertelden elkaar hoe er treinen met gevangenen, Franschen en Engelschen, door het station waren gereden, en het slecht gaan moest in Frankrijk.

En op haar beddeke zag Gabrielle weer dat eindelooze leger van grauwe mannen... Maar ze was nu niet ontmoedigd meer.

Den volgenden morgen zette ze haar reis voort. Met de tram kwam

ze veilig te Brussel terug. Haar hart schreide nog over het schouwspel van Maubeuge, over die ramp, den val der veste en het gevangen nemen van zooveel strijders. En de vijand was op weg naar Parijs!

In de hoofdstad zag het meisje hier en daar groepjes menschen voor een plakbrief staan. Het was het bericht der overgave van Maubeuge. Maar de burgers geloofden het niet. Ze monkelden tegen elkaar en fluisterden allerlei fantastische geruchten.

Gabrielle zweeg weer. Ja, zij wist alles beter. Maar waarom een bode te zijn van slecht nieuws? Misschien zou de oorlog spoedig een wending nemen!

Vermoeid naar lichaam en ziel kwam Gabrielle thuis. Haar verloofde was blij haar te zien. Hij was ongerust geweest. Geen wonder ook. Te Brussel had men nu bevestiging van de afschuwelijke berichten over Leuven en Aarschot, over de gruwelijke moorderijen en brandstichting... En ook te Eppegem, Sempst, Hofstade, aan de Verbrande Brug, te Elewyte, waren de Duitschers met ongehoorde wreedheid opgetreden... Men vocht nu te Mechelen.

Gabrielle bestudeerde dien avond een kaart. Ze kon zich zoo moeilijk een denkbeeld vormen van den toestand, maar kwam toch tot het besluit, dat Antwerpen afgesloten dreigde te worden van de Franschen en Engelschen.

Haar verloofde nam wel flink in beterschap toe, doch aan een langen, vermoeienden tocht viel vooreerst niet te denken.

— Wij hebben immers nog den tijd, zei de jonge man. Antwerpen kan vooreerst niet vallen...

Gabrielle zuchtte.

— Wat zijt ge nu moedeloos! hernam haar geliefde.

— O neen... ik ben niet moedeloos, maar we moeten de waarheid onder de oogen durven te zien. Ik vrees voor Antwerpen.

— Zulk een versterkt kamp, met al die forten, en dan het water van Demer, Nethe en Schelde.

— Maar Maubeuge is wel gevallen!

— Dat zeggen de Moffen, maar gij gelooft dat toch niet!

— Hoe zou ik het niet gelooven, ik heb het zelf gezien!

— Gij?

Gabrielle beschreef nu haar treurige reis, de verwoestingen in het land van Charleroi en de Borinage, het zwaar geschut, het fusilleeren dier vrouw, den tragischen nacht, de overgave en den uittocht van het garnizoen, dan den doortocht van den vijand.

— O, moedeloos ben ik niet, hernam Gabrielle, maar ik weet, dat

het een zware strijd zal zijn. De dagbladen hebben ons al te optimistisch gemaakt en daardoor zijn veel Belgen nu in 't ander uiterste gevallen en wanhopen ze al. Konden wij voor den val van Antwerpen vertrekken !

— Maar ge spreekt of de veste al op 't punt staat ingenomen te worden.

— O, neen...

— De Duitschers belegeren Antwerpen zelfs nog niet.

— Wie zegt dat ? Ze belegeren nu een stad door gevechten er een heel eind vandaan !

Zoo zaten ze te spreken over hun onzekere toekomst.

't Weer was omgeslagen. De wind gierde door Brussel en wild sloegen de regenvlagen neer. En men dacht aan de arme soldaten in 't veld. Naïeven hoopten, dat het slecht weer den Duitschen opmarsch ernstig benadeelen zou...

Den volgenden dag ging Gabrielle eenige boodschappen doen. Ze zag, dat de bevolking zeer opgewonden was. Er moest nieuws zijn... goed nieuws, want de vreugde lag op ieders wezen.

En Gabrielle vernam, dat de Franschen de Duitschers aan de Marne teruggeslagen hadden.

Maar zou 't waar zijn ?... Men had zoo dikwijls blijde geruchten verspreid, en ze liepen op teleurstelling uit. Als men een Duitsch konvooi naar 't Oosten zag trekken, klonk het : « De Mof verlaat Brussel... hij is op de vlucht ! »

Dan weer heette het, dat de Engelschen te Aalst meester waren, dat de Franschen Namen hadden bezet.

Maar nu moest het toch waar zijn.

Aan de Noordstatie zag Gabrielle, hoe de ambulancerijtuigen de gewonden haastig naar den trein voerden. Veel gekwetsten kwamen te voet, leunend aan elkaars arm of op den schouder, hinkend, trekbeennend, afgemat en vermoeid, bleek en lijdend. Men zag er met den arm in een band, met bebloeden linnen doek om het hoofd.

De menschen keken hen na.

— Ja, ja, ze vluchten ! zei er een.

— Maar de Franschen zijn toch nog niet bij Brussel, en nu ze hun gewonden wegvoeren is het een teeken, dat ze de stad zullen bombardeerden, meende een ander.

— Of Brussel in brand steken, gelijk Leuven !

— O, ze durven alles...

— Mechelen ligt ook al plat, zegt men.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN